

PREJAVY KLIMATICKEJ ZMENY

1

Klimatická zmena je vážny a doteraz nevidaný problém. Prináša otepľovanie, extrémne prejavy počasia, napríklad vlny horúčav, dlhšie trvajúce a intenzívnejšie suchá, silnejšie a prudšie búrky a pod.

Budúci priebeh a skutočný rozsah zmeny klímy nie je presne predpovedateľný. Prejavy zmeny klímy sú v jednotlivých regiónoch rôzne, veľké rozdiely sa očakávajú medzi nížinami a horskými oblasťami SR.

Nepriaznivé dôsledky klimatickej zmeny sú stále významnejšie. Ak by sa oteplilo až o 6°C, malo by to výrazne negatívny dopad na biosféru, produkciu potravín, ale aj zdroje pitnej vody a zdravie obyvateľstva.

AKO REAGUJEME, ALEBO AKO BY SME MALI ZAREAGOVAŤ?

- ♦ **Zmierňovacie (mitigačné) opatrenia** sú zamerané na odstraňovanie príčin klimatickej zmeny (znižovanie emisií skleníkových plynov).
- ♦ **Adaptačné opatrenia** sú zamerané na prispôbovanie sa očakávanému stavu, napríklad horúčavám, suchám, privalovým dažďom a pod.

Prejavy zmeny klímy na Slovensku

Globálna teplota vzrástla už v priemere o vyše 0,8°C od čias priemyselnej revolúcie. Európska pevnina zaznamenala zvýšenie teploty o 1,4°C (do roku 2015).

Podľa klimatických scenárov sa už v roku 2030 očakáva:

- priemerná ročná teplota vyššia o 2 až 4°C,
- menej dní s mrazom (niekde pokles až o 14 dní ročne),
- viac letných dní (s teplotou nad 25°C) a tropických dní (nad 30°C),
- častejšie obdobia sucha v lete, v nížinách výraznejší pokles množstva zrážok (o 15%),
- častejší výskyt prívalových dažďov (v niektorých častiach o 30%),
- menej snehu, v niektorých častiach až o 15%,
- častejšie búrky a silný vietor.

V tejto súvislosti sa často skloňujú pojmy:

- **Vlny horúčav** – maximálne teploty v lete už sú vyššie a môžu byť ešte vyššie, problémom bude aj pomerne vysoká teplota v noci a to, že horúčavy môžu trvať dlho (viac ako jeden týždeň bez prestávky). V nížinách Slovenska bude ročne až o 10 tropických dní viac, čo je nárast o viac ako tretinu. Najviac sa to prejaví v mestách.
- **Bleskové povodne** ako dôsledok prívalových dažďov môžu postihovať pomerne malé územia a na tomto území môžu spôsobiť obrovské škody.
- **Lesné požiare** môžu byť dôsledkom dlhších súch a vln horúčav, pričom niektoré oblasti a lesy sú citlivejšie na požiare ako iné.
- Poľnohospodárstvo môže byť menej produktívne, pretože sa **chýbajúca vlaha** ako dôsledok menšieho množstva zrážok a väčšieho výparu z dôvodu vyšších teplôt ťažko nahrádza.
- **Pôdna erózia** spôsobená vodou (v čase prívalových zrážok), alebo vetrom (v čase sucha) znižuje úrodnosť pôdy.
- **Pokles hladiny podzemných vôd** môže byť veľmi výrazný, aj vzhľadom k tomu, že aj keď začne pršať, dopĺňanie spodných vôd po suchom období trvá dlho.
- **Pokles biodiverzity** – noví škodcovia a parazity nemajú prirodzených nepriateľov, invázne druhy rastlín a živočíchov sa extrémne šíria už dnes. Vyskytujú sa tu predtým nevidané druhy živočíchov, zatiaľ čo dochádza k znižovaniu počtu druhov prirodzenej fauny a flóry.

SUCHO

VLNY HORÚČAV

PRUDKÉ LEJAKY

SILNÝ VIETOR

NEDOSTATOK SNEHU

POVODNE

LESNÉ POŽIARE

ZOSUVY PŮDY

NEDOSTATOK VODY

Príčiny klimatickej zmeny

Skleníkový efekt sa považuje za príčinu zmeny klímy. Ten je nevyhnutný pre život, pretože bez neho by tu boli podmienky ako na Marse. Viac skleníkových plynov, ktoré sa do ovzdušia dostávajú vplyvom ľudskej činnosti ho zosilňuje a nastáva nadmerné otepľovanie. Problémom sú zvýšené emisie skleníkových plynov, najmä oxidu uhličitého.

Existuje aj teória, že príčinou otepľovania je **nadmerné vysušovanie pevnín**. Pri vyparovaní vody sa spotrebuje energia, ktorá sa uvoľní pri kondenzácii vysoko v atmosfére. Ak voda chýba, nemôže sa vypariť a teplo ostáva prítomné v podobe citeľného tepla, ktoré ohrieva atmosféru.

Obe tieto teórie hovoria o vplyve človeka. Tretia teória (klimatická zmena je len cyklickým výkyvom) považuje vplyv ľudskej činnosti za okrajový.

Význam zmierňovacích a adaptačných opatrení

Zmierňovacie opatrenia (aj v prípade, že sa do úvahy berie prvá alebo druhá teória) majú pozitívny vplyv na životné prostredie.

- ♦ Znižovanie spotreby fosílnych palív je potrebné aj preto, že je nesprávne vyčerpať nerastné bohatstvo Zeme v priebehu niekoľkých desaťročí až storočí a pripraviť oň ďalšie generácie.
- ♦ Znižovanie emisií oxidu uhličitého má význam aj preto, lebo je väčšinou sprevádzané emisiami znečisťujúcich látok, ktoré škodia zdraviu človeka a životnému prostrediu.
- ♦ Základným zmierňujúcim opatrením je šetrenie energiou, ktoré má aj ekonomický význam – ušetrené prostriedky vieme inak racionálne využiť.
- ♦ Zadržiavanie vody v krajine je opatrenie, ktoré znižuje riziko sucha, povodní, zlepšuje klímu v urbanizovanom prostredí a pod.

Je nevyhnutné správať sa tak, ako naznačujú skeptickejšie scenáre. Je možné robiť mnohé aktivity v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, energetiky, urbanizmu, hospodárenia s vodou. Všetko má význam pre klímu, ale zároveň sú dôležité aj z ďalších neklimatických dôvodov.

Nič, čo urobíme pre podnebie, nie je zbytočné.

Agentúra
na podporu
regionálneho
rozvoja Košice, n. o.

Strojárska 3
040 01 Košice

arr@arr.sk
www.arr.sk